

Załącznik do Uchwały Nr XXI/184/13

Rady Powiatu Wrocławskiego

z dnia 5 grudnia 2013 r.

**Powiatowy program działań
na rzecz osób niepełnosprawnych
w Powiecie Wrocławskim
na lata 2014 - 2020**

Wrocław 2013 r.

I. Struktura Programu

1. Podstawa prawna opracowania

„Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim na lata 2014-2020” opracowany jest na podstawie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) i ma za zadanie ukierunkować oraz skoordynować działania, jakie mają być realizowane na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim.

Podstawą opracowania Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim na lata 2014-2020 oprócz w/w ustawy są:

1. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2009-2015.
2. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 r.
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 595 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (tekst jedn. Dz. U. z 2010 r., Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.).

2. Obszary Programu

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych opracowano zgodnie z art. 35 a, ust. 1, pkt 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) i obejmują swym zakresem:

- a) rehabilitację społeczną,
- b) rehabilitację zawodową i zatrudnianie,
- c) przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych.

3. Adresaci programu

Adresaci Programu to osoby niepełnosprawne z terenu Powiatu Wrocławskiego, ich rodziny oraz opiekunowie.

4. Koordynator Programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

5. Partnerzy

- Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych przy Staroście Powiatu Wrocławskiego;
- Starostwo Powiatowe we Wrocławiu;
- Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych we Wrocławiu;
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich;
- Zespół Szkół Specjalnych im. św. ks. Zygmunta Gorazdowskiego przy Zakładzie Opiekuńczo – Leczniczym w Wierzbicach;
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych;
- Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu;
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu;
- Organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Wrocławskiego:
  - Stowarzyszenie „SONiCH” z Kobierzyc,
  - Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” z Kątów Wrocławskich,
  - Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych „AS” z Sobótki,
  - Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych z Siechnic,
  - Stowarzyszenie „KRZYŚ” z Kątów Wrocławskich;
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu Powiatu Wrocławskiego:
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicy,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jordanowie Śląskim,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobierzycach,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mietkowie,
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siechnicach,
  - Ośrodek Pomocy Społecznej w Sobótce;
  - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żórawinie.
- Caritas Archidiecezji Wrocławskiej:
  - Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach,
  - Dom Dziecka im. Św. Mikołaja w Kątach Wrocławskich.

6. Sprawozdawczość i ewaluacja.

Roczna informacja z zakresu realizacji Programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych zgodnie z art. 35 a ust. 1 pkt 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r.. (Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) będzie przekazywana przez Zarząd Powiatu Wrocławskiego Wojewodzie Dolnośląskiemu w terminie do 30 czerwca roku następnego.

Monitorowanie Programu będzie się odbywać na podstawie corocznej informacji z realizacji zadań ujętych w programie we współpracy z podmiotami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim.

Zgodnie z art. 44 b ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011, Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) sprawozdanie z realizacji Programu będzie przekazywane do oceny Powiatowej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych przy Staroście Powiatu Wrocławskiego.

II. Diagnoza

1. Charakterystyka i położenie Powiatu Wrocławskiego

Powiat Wrocławski położony jest w środkowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Wrocław, które jest siedzibą Powiatu. Graniczy z 7 powiatami ziemskimi: trzebnickim, oleśnickim, oławskim, strzelińskim, dzierzoniowskim, świdnickim i średzkim. Jego powierzchnia wynosi 1 118 km², co lokuje go na trzecim miejscu pod względem wielkości w województwie dolnośląskim.

W skład Powiatu wchodzi 3 gminy miejsko-wiejskie: Kąty Wrocławskie, Sobótka i Siechnice oraz 6 gmin wiejskich: Czernica, Długoleś, Jordanów Śląski, Kobierzyce, Mietków i Żórawina. Obejmują one 252 miejscowości, w tym 3 miasta: Kąty Wrocławskie, Sobótka i Siechnice.

Liczba ludności w Powiecie Wrocławskim w 2013 r. wynosi 124 509 osób, natomiast na 1 km² przypada 111 osób.

Rys. 1. Mapa Powiatu Wrocławskiego

2. Opis problemu

Niepełnosprawność określana jest potocznie jako długotrwały stan występowania pewnych ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu człowieka. Ograniczenia te spowodowane są na skutek obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Jest to także uszkodzenie, czyli utrata lub wada psychiczna, fizjologiczna, anatomiczna struktury organizmu. Utrata ta może być całkowita, częściowa, trwała lub okresowa, wrodzona lub nabyta, ustabilizowana lub progresywna. Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, co wynika z powszechności i rozmiaru tego zjawiska.

W potocznym rozumieniu niepełnosprawności wyróżnia się dwa modele jej postrzegania: medyczny oraz interaktywny. Pierwszy z nich uznaje fakt bycia niepełnosprawnym za negatywny, wymagający leczenia danej osoby i dostosowywania jej do normy. Prowadzi do tworzenia się mechanizmów wyłączenia osób niepełnosprawnych z życia społecznego i akcentowania potrzeby działań opiekuńczych. W modelu interaktywnym z kolei postrzega się niepełnosprawność jako cechę neutralną, wynikającą z interakcji osoby niepełnosprawnej ze środowiskiem. Osoba ta posiada takie same społeczne prawa i obowiązki jak osoba pełnosprawna. Staje się pełnoprawnym uczestnikiem życia społecznego, a nie jedynie biorcą świadczeń.

Nie istnieje jedna powszechna definicja niepełnosprawności. Światowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych (The World Programme of Action for Disabled

Persons) oraz Standardowe Zasady Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych (The Standard Rules on the Equalization of Opportunities for Persons with Disabilities) podkreślają, iż niepełnosprawność jest problemem społecznym i nie ogranicza się do konkretnej osoby. Stąd należy mieć na uwadze relację między zdrowiem osoby (uwzględniając jej płeć, wiek i wykształcenie), a otaczającym ją środowiskiem.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) wyróżniła trzy rodzaje niepełnosprawności ze względu na stan zdrowia człowieka:

- niesprawność (impairment) – każda utrata sprawności lub nieprawidłowość w budowie czy funkcjonowaniu organizmu pod względem psychologicznym, psychofizycznym lub anatomicznym,
- niepełnosprawność (disability) – każde ograniczenie bądź niemożność (wynikające z niesprawności) prowadzenia aktywnego życia w sposób lub w zakresie uznawanym za typowe dla człowieka,
- ograniczenia w pełnieniu ról społecznych (handicap) – ułomność określonej osoby wynikająca z niesprawności lub niepełnosprawności, ograniczająca lub uniemożliwiająca pełną realizację roli społecznej odpowiadającej wiekowi, płci oraz zgodnej ze społecznymi i kulturowymi uwarunkowaniami.

W prawodawstwie międzynarodowym definicję niepełnosprawności określa przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 13 grudnia 2006 r. Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169). W preambule uznaje ona, że niepełnosprawność jest pojęciem ewoluującym i wynika z interakcji między osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi osobami. Celem Konwencji, określonym w art. 1, jest popieranie, ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności przez wszystkie osoby niepełnosprawne oraz popieranie poszanowania ich przyrodzonej godności. Do osób niepełnosprawnych zalicza się te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

W Polsce prawną definicję niepełnosprawności podaje m. in. Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M. P. Nr 50, poz. 475). W § 1 Karty osoby niepełnosprawne określono jako „osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub

uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji”.

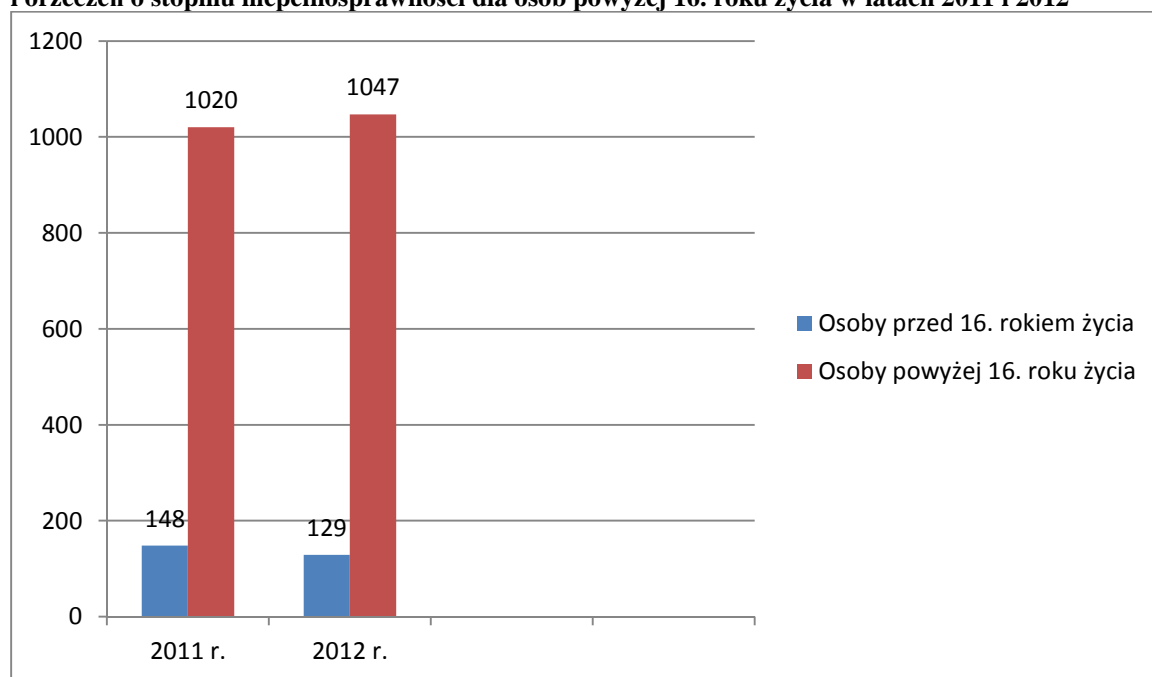
Z kolei ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) w art. 2 definiuje niepełnosprawność jako „trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy”.

3. Dane dotyczące osób niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim

Według danych GUS z 2002 r. na terenie Powiatu Wrocławskiego zamieszkuje 10 341 osób niepełnosprawnych.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu w 2011 r. wydał 148 orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16. rokiem życia oraz 1020 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia zamieszkałych na terenie Powiatu Wrocławskiego. W 2012 r. liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16. rokiem życia spadła do 129 orzeczeń, natomiast ilość wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia wzrosła do 1047 orzeczeń.

Wykres 1. Liczba wydanych orzeczeń o niepełnosprawności dla osób przed 16. rokiem życia i orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

Dane na temat liczby wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z podziałem na przyczyny niepełnosprawności obrazuje Tabela 1. Wynika z niej, iż najczęstszą przyczyną niepełnosprawności wśród mieszkańców Powiatu Wrocławskiego są upośledzenia narządu ruchu (256 wydanych orzeczeń w 2011 r. i 293 w 2012 r.), a następnie choroby układów oddechowego i krążenia (238 orzeczeń w 2011 r., 211 w 2012 r.) oraz choroby neurologiczne (196 orzeczeń w 2011 r., 205 w 2012 r.).

Tabela 1. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

LP.	PRZYCZYNA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	2011 r.	2012 r.
1	01-U - upośledzenie umysłowe	20	21
2	02P - choroby psychiczne	66	87
3	03L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	30	22
4	04O - choroby narządu wzroku	23	26
5	05R - upośledzenia narządu ruchu	256	293
6	06E - epilepsja	35	27
7	07S - choroby układów oddechowego i krążenia	238	211
8	08T - choroby układu pokarmowego	49	52
9	09M - choroby układu moczowo-płciowego	65	62
10	10N - choroby neurologiczne	196	205
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	41	40
12	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe	1	1
RAZEM		1020	1047

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

W Tabeli 2. umieszczone są dane na temat liczby orzeczeń o stopniu niepełnosprawności z podziałem na przyczyny i stopnie niepełnosprawności. Zarówno w 2011 r., jak i w 2012 r. najczęściej osób zostało zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności.

Tabela 2. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności i stopni niepełnosprawności dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

LP.	PRZYCZYNA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	2011 r.				2012 r.			
		STOPIEŃ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI							
		ZNACZNY	UMIAR-KOWANY	LEKKI	RAZEM	ZNACZNY	UMIAR-KOWANY	LEKKI	RAZEM
1	01-U	3	15	2	20	9	7	5	21
2	02-P	17	35	14	66	20	49	18	87
3	03-L	4	6	20	30	5	6	11	22
4	04-O	11	9	3	23	14	4	8	26
5	05-R	26	96	134	256	42	112	139	293
6	06-E	2	11	22	35	0	11	16	27
7	07-S	64	79	95	238	44	85	82	211
8	08-T	12	17	20	49	21	20	11	52
9	09-M	15	35	15	65	10	40	12	62
10	10-N	73	84	39	196	87	60	58	205

11	11-I	4	13	24	41	4	11	25	40
12	12-C	1	0	0	1	1	0	0	1
RAZEM		232	400	388	1020	257	405	385	1047

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

Dane na temat liczby orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych dla osób niepełnosprawnych obu płci pokazują, iż wzrosła liczba kobiet, którym została orzeczona niepełnosprawność, natomiast spadła liczba wydanych orzeczeń dla mężczyzn.

Tabela 3. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności i płci dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

LP.	PRZYCZYNA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	2011 r.		2012 r.	
		PŁEĆ			
		KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI
1	01-U - upośledzenie umysłowe	8	12	8	13
2	02-P - choroby psychiczne	30	36	42	45
3	03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	10	20	7	15
4	04-O - choroby narządu wzroku	14	9	17	9
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	119	137	144	149
6	06-E - epilepsja	15	20	10	17
7	07-S - choroby układów oddechowego i krążenia	103	135	82	129
8	08-T - choroby układu pokarmowego	15	34	22	30
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	44	21	44	18

10	10-N - choroby neurologiczne	78	118	93	112
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	22	19	23	17
12	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe	0	1	0	1
RAZEM		458	562	492	555

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

W poniższej tabeli zestawione są dane na temat wykształcenia osób z poszczególnymi rodzajami niepełnosprawności. Wynika z nich, iż w 2011 r. najwięcej orzeczeń wydano dla osób z wykształceniem zasadniczym, natomiast w 2012 r. przeważała liczba orzeczeń wydanych dla osób o wykształceniu podstawowym.

Tabela 4. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności i wykształcenia dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

LP.	PRZYCZYNA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	2011 r.					2012 r.				
		WYKSZTAŁCENIE									
		MNIEJ NIŻ PODSTAWOWE	PODSTAWOWE	ZASADNICZE	ŚREDNIE	WYŻSZE	MNIEJ NIŻ PODSTAWOWE	PODSTAWOWE	ZASADNICZE	ŚREDNIE	WYŻSZE
1	01-U	5	11	4	0	0	6	12	3	0	0
2	02-P	7	21	20	13	5	6	31	26	19	5
3	03-L	2	11	10	7	0	2	9	6	3	2

4	04-O	2	8	4	6	3	3	11	5	6	1
5	05-R	20	59	94	63	20	24	93	79	80	17
6	06-E	3	10	13	8	1	1	10	7	8	1
7	07-S	24	87	82	39	6	22	74	74	34	7
8	08-T	1	21	13	9	5	2	16	19	11	4
9	09-M	3	16	19	20	7	2	17	16	17	10
10	10-N	21	60	67	42	6	15	65	56	51	18
11	11-I	2	12	14	11	2	2	9	15	9	5
12	12-C	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
RAZEM		91	316	340	218	55	86	347	306	238	70

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

W 2012 r., w porównaniu do roku poprzedniego, nastąpił również wzrost liczby osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności, które nie pozostają w zatrudnieniu z 863 do 895 osób.

Tabela 5. Liczba wydanych orzeczeń wg przyczyn niepełnosprawności i zatrudnienia dla osób powyżej 16. roku życia w latach 2011 i 2012

LP.	PRZYCZYNA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	2011 r.		2012 r.	
		ZATRUDNIENIE			
		TAK	NIE	TAK	NIE
1	01-U - upośledzenie umysłowe	1	19	1	20

2	02-P - choroby psychiczne	4	62	8	79
3	03-L - zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	0	30	2	20
4	04-O - choroby narządu wzroku	3	20	1	25
5	05-R - upośledzenia narządu ruchu	61	195	56	237
6	06-E - epilepsja	7	28	2	25
7	07-S - choroby układów oddechowego i krążenia	32	206	23	188
8	08-T - choroby układu pokarmowego	5	44	7	45
9	09-M - choroby układu moczowo-płciowego	14	51	16	46
10	10-N - choroby neurologiczne	23	173	27	178
11	11-I - inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego	7	34	9	31
12	12-C - całościowe zaburzenia rozwojowe	0	1	0	1
RAZEM		157	863	152	895

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

Wśród bezrobotnych i poszukujących pracy mieszkańców Powiatu Wrocławskiego zarejestrowanych w 2011 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu znajdowało się 190 osób niepełnosprawnych, co stanowiło ok. 7,4 % wszystkich zarejestrowanych w PUP bezrobotnych mieszkańców Powiatu. W 2012 r. ich liczba wzrosła do 246 osób (7,5 % zarejestrowanych w PUP bezrobotnych). Szczegółowe dane z podziałem na gminy obrazuje Tabela 6.

Tabela 6. Niepełnosprawni bezrobotni i poszukujący pracy w 2011 i 2012 r.

NIEPEŁNOSPRAWNI BEZROBOTNI I POSZUKUJĄCY PRACY		
GMINA	2011 r.	2012 r.
CZERNICA	15	23
DŁUGOŁĘKA	38	47
JORDANÓW ŚLĄSKI	6	11
KĄTY WROCŁAWSKIE	28	40
KOBIERZYCE	26	34
MIETKÓW	11	10
SOBÓTKA	23	32
SIECHNICE	23	33
ŻÓRAWINA	20	16
RAZEM – POWIAT WROCŁAWSKI	190	246

Dane: Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu

Tabela 7. ukazuje ilość osób niepełnosprawnych, które uzyskały wsparcie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu w podziale na poszczególne rodzaje udzielanej pomocy.

Tabela 7. Osoby niepełnosprawne, które otrzymały wsparcie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu w latach 2011 i 2012

OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE, KTÓRE OTRZYMAŁY WSPARCIE POWIATOWEGO CENTRUM POMOCY RODZINIE WE WROCŁAWIU		
RODZAJ WSPARCIA	2011 r.	2012 r.
Finansowanie szkoleń dla osób niepełnosprawnych	1	1

Udzielanie osobom niepełnosprawnym środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	0	2
Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	0	0
Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	103	207
Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	6 podmiotów	4 podmioty
Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	231	274
Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	8	14
Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych	7	13
Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się	16	16
Dofinansowanie likwidacji barier technicznych	11	13
Warsztat Terapii Zajęciowej	1 (30 uczestników)	1 (30 uczestników)
Dofinansowanie usług tłumacza języka migowego lub tłumacza przewodnika	-	0

Dane: Opracowanie własne – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu

Na terenie Powiatu funkcjonują dwie placówki, przeznaczone dla uczniów z niepełnosprawnościami – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich i Zespół Szkół Specjalnych przy Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicy w Wierzbicach. Ponadto uczniowie niepełnosprawni uczęszczają do innych szkół mieszczących się na terenie Powiatu Wrocławskiego.

Tabela 8. Liczba uczniów niepełnosprawnych uczęszczająca do placówek edukacyjnych na terenie Powiatu Wrocławskiego w roku szkolnym 2010/2011 i 2011/2012- stan na 30.09.2011 oraz 30.09.2012.

NAZWA PLACÓWKI	ROK SZKOLNY 2010/2011	ROK SZKOLNY 2011/2012
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich	54	59
Zespół Szkół Specjalnych przy Zakładzie Opiekuńczo-Lecznym w Wierzbicach	65	70
Powiatowy Zespół Szkół nr 1 w Krzyżowicach	1	-
Powiatowy Zespół Szkół nr 3 w Sobótce	-	1

Dane: Opracowanie – Wydział Edukacji, Kultury i Sportu Starostwa Powiatowego we Wrocławiu

4. Instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Wrocławskim

a. Instytucje publiczne:

Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie Powiatu Wrocławskiego funkcjonuje 9 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, tj. w: Jordanowie Śląskim, Sobótce, Żórawinie, Czernicy, Kątach Wrocławskich, Mietkowie, Siechnicach, Długołęce i Kobierzycach. Stały przepływ informacji pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu a Gminnymi Ośrodkami Pomocy Społecznej na temat potrzeb osób niepełnosprawnych oraz funkcjonujących rozwiązań umożliwia zaoferowanie pomocy w szerokim zakresie.

Jedną z przesłanek do udzielenia pomocy społecznej, zgodnie z art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2013 r., poz. 182 z późn. zm.) jest niepełnosprawność.

Głównymi celami Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej są: wsparcie osób i rodzin w przewyciężeniu trudnej sytuacji życiowej i doprowadzenie, w miarę możliwości

do ich życiowego usamodzielniania oraz integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie.

Według art. 17 w/w ustawy:

1. do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:
  - opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
  - sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
  - udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
  - przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
  - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
  - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
  - przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
  - przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
  - opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
  - praca socjalna;
  - organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  - prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
  - dożywianie dzieci;
  - sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
  - kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

2. do zadań własnych gminy należy:

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Na podstawie art. 18 w/w ustawy:

1. do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.) określa zasady przyznawania świadczeń dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin, tj.:

- dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego;
- świadczenia opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne).

Zasiłki są przyznawane przez gminy poprzez ośrodki pomocy społecznej.

Siedziby gminnych ośrodków pomocy społecznej w Powiecie Wrocławskim:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czernicy

ul. Wrocławska 78

55- 003 Czernica

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Długołęce

ul. Szkolna 40A

55-095 Mirków

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Jordanowie Śląskim

ul. Poczтовая 4

55-095 Jordanów Śląski

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich

ul. Nowowiejska 4

55-080 Kąty Wrocławskie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kobierzycach
ul. Witosy 18
55-040 Kobierzyce

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mietkowie
ul. Kolejowa 35
55-081 Mietków

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Siechnicach
ul. Żernicka 17
55-010 Święta Katarzyna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Sobótce
ul. Strzelców 2/1
55-050 Sobótka

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Żórawinie
Al. Niepodległości 17
55-020 Żórawina

Warsztat Terapii Zajęciowej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Małkowicach

W oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r. Nr 63, poz. 587), 1 grudnia 2004 r. rozpoczął działalność Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach. Jest on jedyną tego typu placówką w Powiecie Wrocławskim, działającą na zasadach określonych w umowie zawartej dnia 28 września 2004 r. pomiędzy Powiatem Wrocławskim a Caritas Archidiecezji Wrocławskiej. Działalność WTZ finansowana jest z PFRON i środków własnych Powiatu Wrocławskiego.

Warsztat Terapii Zajęciowej jest jedną z form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych. Oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym, niezdolnym do podjęcia pracy

możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskiwania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat tych celów odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej, zmierzających do rozwijania umiejętności wykonywania czynności życia codziennego i zaradności osobistej, a także sprawności psychofizycznych oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy. Warsztat w Małkowicach przeznaczony jest dla 30 osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu Wrocławskiego, które posiadają w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wskazanie do rehabilitacji w formie terapii zajęciowej

Warsztat czynny jest od poniedziałku do piątku w godzinach 7-15 i zapewnia minimum 7 godzin zajęć. Uczestnicy dowożeni są na zajęcia 2 busami. Terapia zajęciowa przebiega zgodnie z indywidualnym programem rehabilitacji i terapii każdego uczestnika. Prowadzona jest w następujących pracowniach: gospodarstwa domowego, plastycznej, dydaktyczno-komputerowej, rękodzieła, modelarsko – ogrodniczej (pracownia sezonowa) i reedukacji z elementami muzykoterapii.

Siedziba: Centrum Opieki Caritas Archidiecezji Wrocławskiej

Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach:

Małkowice, ul. Klasztorna 1

55-080 Kąty Wrocławskie

Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu

W oparciu o Porozumienie z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie powierzenia Miastu Wrocław niektórych zadań publicznych należących do Powiatu Wrocławskiego, zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych tj.: organizowanie pośrednictwa pracy, poradnictwa zawodowego oraz szkoleń dla osób niepełnosprawnych, realizuje Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu.

Doradcy zawodowi i pośrednicy pracy podejmują intensywne działania mające na celu aktywizację osób niepełnosprawnych, zarejestrowanych w PUP we Wrocławiu jako poszukujących pracy.

W ramach rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, PUP we Wrocławiu udziela między innymi wsparcia osobom poszukującym pracy i bezrobotnym w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia, w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia,

w przygotowaniu do lepszego radzenia sobie w poszukiwaniu i podejmowaniu zatrudnienia. Osoby zarejestrowane mogą skorzystać z pośrednictwa pracy, zaś w razie braku możliwości zapewnienia odpowiedniego zatrudnienia osobie udziela się poradnictwa. Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu również organizuje i finansuje szkolenia, staże i przygotowanie zawodowe dostosowując ich rodzaj do indywidualnych potrzeb oraz oczekiwań pracodawców. Ponadto jest inicjatorem tworzenia dodatkowych miejsc pracy, które dofinansowuje.

Siedziba Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu:

ul. Gliniana 20-22
50-525 Wrocław

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

W dniu 28 czerwca 2002 r. pomiędzy Miastem Wrocław a Powiatem Wrocławskim zostało zawarte Porozumienie w sprawie powołania i określenia zasad funkcjonowania Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu obejmującego zasięgiem swego działania miasto Wrocław na prawach powiatu i Powiat Wrocławski.

Na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje:

- orzeczenia o niepełnosprawności dla osób, które nie ukończyły 16 roku życia,
- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16 rok życia,
- orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

Orzeczenia o niepełnosprawności dla dzieci do 16 roku życia wydaje się dla celów:

- zasiłku pielęgnacyjnego,
- świadczenia pielęgnacyjnego,
- korzystania z ulg i uprawnień.

Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (lekkim, umiarkowanym lub znacznym) wydaje się dla osób, które ukończyły 16 rok życia, dla celów:

- odpowiedniego zatrudnienia,
- szkolenia,
- uczestnictwa w terapii zajęciowej,

- zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji,
- uzyskania karty parkingowej,
- świadczeń z pomocy społecznej,
- zasiłku pielęgnacyjnego,
- ulg i uprawnień.

Ponadto na podstawie ważnego, prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności Zespół wystawia legitymację osoby niepełnosprawnej.

Siedziba Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu:

ul. Strzegomska 6

53-611 Wrocław

Edukacja

Zadaniem placówek kształcenia specjalnego jest osiągnięcie maksymalnego stopnia rozwoju każdego dziecka w granicach jego indywidualnego tempa pracy oraz możliwości intelektualnych i motorycznych. Służy ono przede wszystkim przygotowaniu do przyszłego udziału w życiu społecznym.

W zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności, podopieczni uczą się pracy w zakresie samoobsługi czy podstawowej komunikacji, a także uzyskują możliwość zdobycia zawodu.

Kształceniem specjalnym objęte są dzieci i młodzież niepełnosprawne. Podstawą do jego organizacji jest posiadanie przez dziecko orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Powiat Wrocławski jest organem prowadzącym dla 2 placówek kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży:

1. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich:

- Szkoła Podstawowa Specjalna
- Gimnazjum Specjalne
- Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

W Ośrodku uczą się dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim wraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi oraz

uczniowie niepełnosprawni ruchowo. W okresie nauki szkolnej Ośrodek zapewnia wychowankom, którzy z powodu niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania całodobową opiekę, mieszkanie i wyżywienie. Budynek SOSW jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

Uczniowie biorą udział w zajęciach dydaktycznych oraz:

- zajęciach rewalidacyjnych,
- zajęciach logopedycznych,
- hipoterapii,
- gimnastyce korekcyjnej,
- stymulacji audio – psycho - lingwistycznej metodą Tomatisa,
- zajęciach z elementami socjoterapii
- zajęciach Biofeedback
- zajęciach z elementami terapii sensorycznej.

Siedziba Placówki:

ul. Drzymały 13

55 - 080 Kąty Wrocławskie

2. Zespół Szkół Specjalnych im. św. ks. Zygmunta Gorazdowskiego w Wierzbicach:

- **Szkoła Podstawowa Specjalna**
- **Gimnazjum Specjalne**
- **Liceum Ogólnokształcące Specjalne**

Szkoła Podstawowa Specjalna i Gimnazjum Specjalne prowadzą edukację dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami ruchowymi, niepełnosprawnościami sprzężonymi i upośledzeniem umysłowym we wszystkich stopniach. Liceum ogólnokształcące specjalne prowadzi kształcenie uczniów w normie intelektualnej z niepełnosprawnością ruchową oraz z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Większość uczniów szkoły to wychowankowie Specjalnego Ośrodka Wychowawczego prowadzonego przez Siostry ze Zgromadzenia Świętego Józefa. Szkoła jest dostępna również dla dzieci z okolicznych miejscowości. Budynek, gdzie mieści się szkoła jest przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, posiadających problemy z poruszaniem się.

Uczniowie biorą udział w zajęciach dydaktycznych oraz:

- terapii biofeedback

- integracji Sensorycznej
- zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych
- terapii manualnej w pracowni ceramicznej
- zajęciach komputerowych
- zajęciach logopedycznych
- zajęciach z psychologiem

W szkole znajduje się również Sala Doświadczania Świata

Siedziba Szkoły:

Wierzbice, ul. Lipowa 44

55-040 Kobierzyce

Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych we Wrocławiu

Poradnia jest placówką oświatowo-wychowawczą, która ma na celu wspomaganie rozwoju dziecka i efektywności uczenia się. Zapewnia profesjonalną pomoc psychologa, pedagoga, logopedy i doradcy zawodowego. Korzystanie z pomocy psychologiczno – pedagogiczno – logopedycznej jest bezpłatne, dobrowolne i odbywa się na wniosek rodzica lub prawnego opiekuna.

Poradnia prowadzi swoją działalność w zakresie:

- diagnozy
- profilaktyki
- poradnictwa
- terapii.

Poradnia prowadzi również działania w zakresie mediacji, interwencji w środowisku ucznia, konsultacji i działań informacyjnych.

Swoją pomoc kieruje do:

- dzieci od 0 do 3 roku życia,
- dzieci w wieku przedszkolnym,
- uczniów szkół pozostających w rejonie działania poradni,
- rodziców,
- nauczycieli i pedagogów szkolnych.

W Poradni wydaje się dwa rodzaje dokumentów:

1. Orzeczenia:

- o potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim,
- o potrzebie nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły,
- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

2. Opinie w sprawach:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej,
- odroczenia obowiązku szkolnego,
- pozostawienia ucznia klas I-III szkoły podstawowej na drugi rok nauki w tej samej klasie,
- podjęcia przez ucznia nauki w klasie terapeutycznej,
- dostosowania wymagań edukacyjnych z programu nauczania do indywidualnych możliwości ucznia,
- dostosowania warunków i formy sprawdzianu, egzaminu przeprowadzonego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, gimnazjum i średniej do indywidualnych potrzeb ucznia,
- przyjęcia ucznia z problemami zdrowotnymi do szkoły ponadgimnazjalnej,
- zwolnienia ucznia z wadą słuchu i głęboką dysleksją z nauki drugiego języka obcego,
- udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki,
- przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy innych.

Siedziba Powiatowego Zespołu Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych we Wrocławiu:

ul. Kościuszki 131
55-440 Wrocław

Gabinety zamiejscowe:

1. Kąty Wrocławskie
ul. 1 – go Maja 43

2. Kiełczów
ul. Wilczycka 14

3. Kobierzyce
ul. Wincentego Witosa 18

4. Kamieniec Wrocławski
ul. Kolejowa 4

5. Sobótka
ul. Św. Jakuba 3

6. Siechnice
ul. Jana Pawła II 12 (Ratusz), IIIp

7. Rzeplin
al. Lipowa 46

Dom Dziecka im. św. Mikołaja Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Kątach Wrocławskich

Na terenie Powiatu Wrocławskiego znajduje się Dom Dziecka im. św. Mikołaja Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Kątach Wrocławskich. W ramach Domu Dziecka działają 4 placówki:

- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Typu Interwencyjnego – posiada 14 miejsc, umieszcza się w niej dzieci z interwencji, gdy dobro dziecka jest zagrożone .
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Typu Socjalizacyjnego nr 1 – posiada 14 miejsc dla wychowanków w wieku od 10 do 15 lat.
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Typu Socjalizacyjnego nr 2 – posiada 14 miejsc, umieszcza się w niej wychowanków powyżej 15 roku życia, duży nacisk kładzie się na proces usamodzielniania.
- Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza Typu Specjalistyczno – Terapeutycznego – posiada 14 miejsc, sprawuje opiekę nad dziećmi o indywidualnych potrzebach, szczególnie legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagających stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii oraz wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych. Podstawą umieszczenia jest posiadanie przez dziecko orzeczenia o niepełnosprawności albo orzeczenia o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, bądź zakwalifikowanie wychowanka przez funkcjonujący w Placówce Zespół do spraw Okresowej Oceny

Sytuacji Dziecka do tej formy opieki z powodu potrzeby stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, jak również konieczności wyrównywania opóźnień rozwojowych.

Siedziba Domu Dziecka im. św. Mikołaja Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Kątach Wrocławskich:

ul. 1 Maja 43

55-080 Kąty Wrocławskie

Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla Dzieci prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa w Wierzbicach

ZOL w Wierzbicach jest niepublicznym zakładem opieki zdrowotnej długoterminowej, posiada kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia. Celem ZOL-u dla Dzieci jest pomoc dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej w odzyskaniu jak największej sprawności oraz niezależności. Jego działalność jest skierowana na udzielanie kompleksowej opieki medycznej dzieciom i młodzieży z dysfunkcją narządu ruchu, gdy nie kwalifikują się do leczenia szpitalnego a wciąż wymagają kompleksowego leczenia, m.in. farmakologicznego, dietetycznego, rehabilitacji oraz stałej opieki pielęgniarstwa.

W ZOL-u dla Dzieci przebywają dzieci i młodzież niepełnosprawna z problemami zdrowotnymi, m.in.: dziecięcym porażeniem mózgowym, postępującą dystrofią mięśniową, w stanach po operacji przepukliny oponowo-rdzeniowej, niedowładu kończyn, wrodzonych i nabytych wad rozwojowych OUN, w stanach powypadkowych.

Zakład zapewnia zabiegi i zajęcia fizjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, wykonywane w specjalistycznych, przystosowanych pomieszczeniach, w oparciu o indywidualną diagnozę. Do dyspozycji pacjentów są: wyposażona sala gimnastyczna, gabinety ćwiczeń indywidualnych, siłownia, plac rehabilitacyjno-zabawowy oraz basen rehabilitacyjny.

Siedziba Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy dla Dzieci w Wierzbicach

Wierzbice, ul. Lipowa 44

55-040 Kobierzyce

Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla Dzieci im. Jana Pawła II prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej w Jasz kotlu

Statutowym celem ZOL-u w Jasz kotlu jest całodobowa opieka nad dziećmi niewymagającymi hospitalizacji, które ze względu na zły stan zdrowia i trudną sytuację rodzinną nie mogą przebywać w środowisku domowym. Zakład przyjmuje dzieci w okresie od urodzenia do ukończenia gimnazjum, cierpiące na schorzenia: dziecięcego porażenia mózgowego, postępującego zaniku mięśni, stanów po operacji przepuklin oponoworzeniowych, niedowładu kończyn dolnych, wrodzonych i nabytych wad postawy. Poziom świadczeń i zakres pomocy jest dostosowany do potrzeb podopiecznych. Przebywające w Zakładzie dzieci mają zapewnioną naukę szkolną na miejscu w szkole podstawowej i gimnazjum.

Zadaniami ZOL-u w Jasz kotlu są:

- rehabilitacja lecznicza,
- leczenie i prowadzenie działalności opiekuńczej,
- pielęgnacja i opieka nad niepełnosprawnymi,
- prowadzenie terapii zajęciowej.

Siedziba Zakładu Opiekuńczo-Lecznicy dla Dzieci w Jasz kotlu

Jasz kotle 21

55-080 Smolec

Zakład Opiekuńczo-Lecznicy dla Kobiet Sióstr Zgromadzenia Chrystusa Dobrego Pasterza w Świętej Katarzynie

Zakład w Świętej Katarzynie jest zakładem otwartym, przeznaczonym dla kobiet somatycznie i przewlekle chorych. Zakład przyjmuje kobiety od 18 roku życia. Statutowym celem zakładu jest objęcie całodobową opieką osób – kobiet, nie wymagających hospitalizacji, które ze względu na zły stan zdrowia i trudną sytuację rodzinną nie mogą przebywać w środowisku rodzinnym. Zakład udziela osobom przebywającym w placówce całodobowych świadczeń zdrowotnych, które służą przywróceniu i poprawie zdrowia oraz zapobieganiu powstawaniu chorób i urazów.

Do zadań Zakładu należy:

- leczenie i prowadzenie działalności opiekuńczej,
- rehabilitacja lecznicza,
- pielęgnacja i opieka nad niepełnosprawnymi,
- prowadzenie terapii zajęciowej,
- prowadzenie działań profilaktycznych.

Siedziba Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego w Świętej Katarzynie

ul. Dąbrowskiego 8

55-010 Święta Katarzyna

b. Organizacje pozarządowe

Stowarzyszenia działające na terenie Powiatu Wrocławskiego prowadzą działalność na rzecz emerytów, rencistów, osób niepełnosprawnych oraz osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej. Ich działanie obejmuje wsparcie merytoryczne, dydaktyczne i psychologiczne. Inicjowane działania mają na celu wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz poprawę ich funkcjonowania.

Na terenie Powiatu Wrocławskiego funkcjonują następujące organizacje pozarządowe:

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Chorych „SONiCH”:

Statutowym celem działania Stowarzyszenia jest:

- prowadzenie działalności w sferze propagowania aktywności fizycznej i zawodowej,
- tworzenie warunków dla pełnego i aktywnego udziału osób w życiu społecznym,
- działalność umożliwiająca chorym podejmowanie pracy zawodowej,
- prowadzenie działań w sferze zadań publicznych na rzecz ludzi chorych i niepełnosprawnych,
- propagowanie zdrowych metod żywienia i aktywności fizycznej,
- działalność charytatywna.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- prowadzenie banku informacji o metodach, formach zatrudnienia, możliwościach zdobycia kwalifikacji umożliwiających podjęcie zatrudnienia,

- upowszechnianie i wprowadzanie metod rehabilitacji ruchowej poprzez udostępnienie informacji o istniejącej bazie form rehabilitacji w kraju i zagranicą,
- podejmowanie działań zmierzających w jak najszerszym zakresie zdrowego żywienia poprzez organizowanie szkoleń, kursów, pokazów i promocji produktów ekologicznych,
- współpraca z instytucjami publicznymi realizującymi zadania pomocy osobą niepełnosprawnym i chorym w zakresie ujednoczenia systemu prawnego rozdziału środków finansowych na profilaktykę i ochronę zdrowia,
- współpraca ze środkami masowego przekazu w celu wykonania zadania sprecyzowanego w poprzednim punkcie,
- przeznaczenie środków na budowę gospodarstwa ekologicznego „ferma”, w którym osoby chore i niepełnosprawne utworzą społeczność samopomocową,
- współpracę z krajowymi, zagranicznymi międzynarodowymi organizacjami o podobnych celach i założeniach statutowych,
- prowadzenie działalności gospodarczej, na cele stowarzyszenia.

Siedziba Stowarzyszenia:

ul. Robotnicza 51
55-040 Kobierzyce

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych „Pomocna Dłoń”

Działania Stowarzyszenia:

- popularyzuje właściwe traktowanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie przez ich zdrowych rówieśników,
- proponuje dzieciom różne formy aktywności,
- przeznacza środki finansowe na opłacenie kosztów organizowanych imprez.

Od 2004 roku Stowarzyszenie prowadzi integracyjny projekt "Pociąg Przyjaźni". W projekcie uczestniczą uczniowie z Ośrodka oraz ze szkół podstawowych ze środowiska lokalnego.

Dzięki inicjowaniu oraz finansowaniu projektu uczniowie uczestniczą w:

- wycieczkach,
- warsztatach plastycznych,
- zabawach andrzejkowych,
- uroczystych kolacjach wigilijnych.

Ponadto Stowarzyszenie zajmuje się organizacją turnusów rehabilitacyjnych dla uczniów Ośrodka, którzy posiadają orzeczenie o niepełnosprawności:

- pomaga rodzicom/opiekunom przygotować komplet potrzebnych dokumentów, aby dziecko mogło uczestniczyć w turnusie,
- kieruje wnioski rodziców o dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych do Państwowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu,
- dofinansowuje pobyt uczniów Ośrodka w placówce rehabilitacyjnej.

Siedziba Stowarzyszenia:

ul. Drzymały 13

55-080 Kąty Wrocławskie

W ramach projektu realizowanego przez Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń” w 2013 roku powstało **Centrum Wsparcia Osób Niepełnosprawnych**, którego działalność jest finansowana ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Celem CWON jest:

- zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do informacji na temat przysługujących im praw oraz do możliwości korzystania ze specjalistycznej opieki medycznej w tym rehabilitacji, opieki psychologa i psychiatry poprzez prowadzenie poradnictwa w/w zakresie,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych poprzez udzielanie wsparcia psychologicznego, poradnictwa zawodowego, społeczno-prawnego, organizację spotkań integracyjnych,
- integracja osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym,
- praca nad maksymalnie możliwym usamodzielnieniem osób niepełnosprawnych przez sukcesywne poszerzanie i doskonalenie ich kompetencji społecznych oraz ich indywidualnych potrzeb i zainteresowań,
- inicjowanie i realizowanie różnych form pomocy dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami emocjonalnymi i intelektualnymi oraz ich rodzin w zakresie związanym z poprawą zdrowia i adaptacji w społeczeństwie,
- wsparcie rodzin osób niepełnosprawnych w rozwiązywaniu problemów związanych z niepełnosprawnością podopiecznych.

CWON oferuje pomoc wszystkim osobom niepełnosprawnym oraz ich opiekunom zamieszkałym na terenie 4 gmin z Powiatu Wrocławskiego: Kąty Wrocławskie, Mietków, Sobótka, Kobierzyce.

CWON udziela pomocy osobom niepełnosprawnym w zakresie:

- doradztwa,
- rehabilitacji zdrowotnej,
- pomocy psychiatrycznej i psychologicznej,
- organizowanie zajęć integrujących społeczność osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym.

W ramach CWON prowadzone są:

- Punkt informacyjno – konsultacyjny,
- Klub Biedronka,
- grupa wsparcia dla dzieci i rodziców,
- doradztwo zawodowe,
- szkolenia dla osób zajmujących się osobami niepełnosprawnymi ,
- rehabilitacja ruchowa

„AS” Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Lokalnych

Statutowym celem Stowarzyszenia jest wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie:

- pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- działalności charytatywnej;
- ochrony i promocji zdrowia;
- działania na rzecz osób niepełnosprawnych;
- dostosowania podmiotów gospodarczych z terenu gminy Sobótka do wymogów Unii Europejskiej;
- restrukturyzacji terenów wiejskich w dostosowaniu do integracji europejskiej;
- nauki, edukacji, oświaty i wychowania;
- krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży;
- kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji;
- upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;
- podnoszenia świadomości ekologicznej i działania na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego wśród dzieci, młodzieży i dorosłych;
- profilaktyki patologii społecznej oraz chorób cywilizacyjnych;

- działania na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społecznościami;
- promocji i organizacji wolontariatu;

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

- organizację imprez turystycznych, kulturalnych i sportowych, promujących walory gminy Sobótka w kraju i za granicą;
- współpracę z organami administracji rządowej oraz samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi, środkami masowego przekazu;
- realizowanie środowiskowych programów profilaktycznych - wychowawczych oraz promocji zdrowia i pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży;
- realizowanie programów pomocy niepełnosprawnym;
- prowadzenie akcji informacyjno - szkoleniowych i wspieranie nowatorskich działań związanych z reformą oświaty;
- aktywizację społeczności lokalnej w zakresie turystyki, wypoczynku , rekreacji oraz promocji zdrowia i profilaktyki;
- propagowanie nowoczesnych metod edukacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- organizowanie turnusów rehabilitacyjnych;

Siedziba Stowarzyszenia:

ul. Św. Jakuba 3
55-050 Sobótka

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Osób Niepełnosprawnych w Siechnicach

Statutowym celem Stowarzyszenia jest:

- bieżące wspieranie materialne i rzeczowe;
- organizacja imprez turystycznych, rozrywkowych i rehabilitacyjno-wypoczynkowych;
- prowadzenie działalności informacyjno-szkoleniowych i wspieranie osób niepełnosprawnych w kontaktach z administracją samorządową;
- realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych promocji zdrowia;
- propagowanie metod zdrowego trybu życia, zdrowego odżywiania się, wspieranie działań ekologicznych;

- organizacja turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych tzn. organizowanie form aktywnego wypoczynku połączonego z elementami rehabilitacji społecznej i leczniczej uczestników z uwzględnieniem poszczególnych rodzajów schorzeń.

Stowarzyszenie realizuje swój cel poprzez:

- pracę wolontariuszy i społeczna członków Stowarzyszenia, a w przypadkach braku członków i wolontariuszy w odpowiednich kwalifikacjach odpłatnie;
- gromadzenie środków pieniężnych pochodzących ze składek członkowskich;
- inicjowanie i pozyskiwanie pomocy finansowej i rzeczowej od fundatorów, darczyńców i organizacji pozarządowych;
- korzystanie z kredytów bankowych i zaciąganie pożyczek;
- gromadzenie funduszy w walutach obcych w bankach na zasadach obowiązujących osoby prawne;
- wykorzystywanie odsetek bankowych z tytułu oprocentowania funduszy.

Siedziba Stowarzyszenia:

ul. Jana Pawła II 12
55-011 Siechnice

Stowarzyszenie „KRZYŚ”

Statutowe cele Stowarzyszenia:

- pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;
- działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- działalność charytatywna;
- podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- ochrona i promocja zdrowia;
- działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;

- promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- działalność wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;
- wypoczynek dzieci i młodzieży;
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwo narodowe;
- wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej;
- ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;
- turystyka i krajoznawstwo;
- pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- promocja i organizacja wolontariatu;
- działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.
- wyrównanie szans osób, a zwłaszcza dzieci z rodzin ubogich i patologicznych w zakresie nauki i rozwoju fizycznego, intelektualnego oraz emocjonalnego.
- przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym występującym wśród dzieci i młodzieży.

Stowarzyszenie:

- umożliwia osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, w szczególności poprzez przyczynienie się do tworzenia warunków dla godnego życia osób niepełnosprawnych oraz inicjowanie działań zmierzających do poprawy tych warunków,
- inicjuje i świadczy pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych, ich rodziców lub opiekunów w zakresie informacyjnym, dydaktycznym i rehabilitacyjnym,
- chroni i reprezentuje interesy osób niepełnosprawnych,
- wymienia doświadczenia i nawiązuje współpracę z organami administracji państwowej oraz innymi organizacjami pozarządowymi.

Cele są realizowane następująco:

- występowanie z inicjatywą w sprawie organizowania placówek wypoczynkowo - rehabilitacyjnych, opiekuńczych, warsztatów terapii zajęciowej i ośrodków pobytu dziennego, ośrodków pracy chronionej oraz tworzenie warunków do jak najszerszego korzystania z nich,
- współdziałanie z samorządem terytorialnym, administracją publiczną, organizacjami pozarządowymi, fundacjami oraz innymi organizacjami o podobnych celach statutowych,
- organizowanie turnusów rehabilitacyjno-wypoczynkowych dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów,
- organizowanie zajęć specjalistycznych, zabaw, wycieczek, imprez integracyjnych, kulturalno-oświatowych i innych form zajęć rekreacyjno-sportowych oraz rehabilitacyjnych,
- informowanie osób niepełnosprawnych, ich opiekunów prawnych oraz przedstawicieli ustawowych o uprawnieniach przysługującym osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom w zakresie obowiązującego prawa, a także pomoc w egzekwowaniu tych uprawnień,
- występowanie z inicjatywą ustawodawczą do władz samorządowych, administracji publicznej, sejmiku i innych instytucji w sprawie ustanawiania praw i uprawnień dla osób niepełnosprawnych, ich prawnych opiekunów jak również współdziałanie z innymi organizacjami o podobnym charakterze,
- współdziałanie z innymi organizacjami, stowarzyszeniami, warsztatami terapii zajęciowej i organizacjami o podobnym charakterze w celu wymiany doświadczeń, informacji, zadzierzgnięcia więzów współpracy i przyjaźni, a także wymiany pobytowej,
- współdziałanie i organizowanie zajęć integracyjnych w celu pobudzenia i umocnienia więzi między różnymi grupami wiekowymi osób niepełnosprawnych,
- współdziałanie Stowarzyszenia z ośrodkami prowadzącymi warsztaty terapii zajęciowej w celu dalszej kontynuacji pracy z młodzieżą niepełnosprawną, a w późniejszym okresie również z ośrodkami pracy chronionej,
- gromadzenie funduszy finansowych na potrzeby Stowarzyszenia w celu prowadzenia działalności statutowej w zakresie merytorycznym oraz w celu rozwoju tej działalności:

- a. podejmowanie działań w środowisku lokalnym w celu integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem,
- b. pozyskiwanie i gromadzenie środków finansowych oraz dóbr materialnych na cele statutowe,
- c. prowadzenie działalności informacyjnej.

Siedziba Stowarzyszenia:

ul. Zwycięstwa 23

55-080 Kąty Wrocławskie

III. Cele Programu

1. Cel główny

Wspieranie osób niepełnosprawnych na drodze do ich pełnosprawnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym.

2. Cele szczegółowe

2.1. Cele szczegółowe z zakresu rehabilitacji społecznej i praw osób niepełnosprawnych:

1) Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia potrzeb, problemów osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- a) prowadzenie kampanii informacyjnych w zakresie kształtowania właściwych postaw wobec osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe, • gminne ośrodki pomocy społecznej 	działania ciągłe	wzrost świadomości w zakresie postrzegania problemu niepełnosprawności	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet Powiatu, • środki zewnętrzne

b) wspieranie organizacji spotkań i imprez o charakterze integracyjnym, sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe • gminne ośrodki pomocy społecznej 	działania ciągłe	integracja środowisk osób niepełnosprawnych oraz ludzi pełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet Powiatu, • środki zewnętrzne, • budżety gmin

c) współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie wspierania edukacji społecznej oraz promowanie nowych rozwiązań na rzecz osób niepełnosprawnych w związku z postawami lokalnych liderów

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • szkoły z terenu Powiatu Wrocławskiego 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • umocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi, • poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez promowanie wzorów związanych z zachowaniem lokalnych liderów 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne, • środki pozyskane przez organizacje pozarządowe

2) Ułatwienie osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu publicznym.

Zadania:

a) wspieranie w środowisku lokalnym działań mających na celu usuwanie barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się, dotyczących życia publicznego i prywatnego osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się, • poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w lokalnym środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne

b) wspieranie i/lub organizacja projektów wpływających na podnoszenie wiedzy osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • organizacje pozarządowe, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • wydanie poradnika dla osób niepełnosprawnych • wzrost świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im form wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne, • budżet Powiatu

c) dostosowanie placówek edukacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, 	Działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier, • wyrównanie szans uczniów niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne, • budżet jednostek

<ul style="list-style-type: none"> • gminne ośrodki pomocy społecznej, • placówki oświatowe 			<p>samorządu terytorialnego</p>
---	--	--	---------------------------------

3) Wsparcie dla rodzin, których członkami są osoby niepełnosprawne.

Zadania:

- a) pomoc organizacjom pozarządowym, które zajmują się problematyką osób niepełnosprawnych w ich działaniach na rzecz aktywizacji osób/rodzin borykających się z problemem niepełnosprawności

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	uaktywnienie rodzin osób niepełnosprawnych w zakresie definiowania potrzeb	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne

- b) stworzenie sprawnego przepływu informacji o możliwościach wsparcia i pomocy

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Starostwo Powiatowe we Wrocławiu • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu, 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • wydanie poradnika dla osób niepełnosprawnych, • aktualizacja strony www,, • rozpowszechnianie ulotek, broszur informacyjnych, • artykuły w prasie 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet jednostek samorządu terytorialnego, • środki zewnętrzne

<ul style="list-style-type: none"> • gminne ośrodki pomocy społecznej, • lokalne media 			
--	--	--	--

c) ułatwienie dostępu do porad specjalistów

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	wzrost zaradności życiowej osób niepełnosprawnych poprzez umiejętne rozwiązywanie swoich problemów	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet jednostek samorządu terytorialnego, • środki zewnętrzne

4) Tworzenie warunków do zachowania samodzielności i niezależności osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- a) organizacja spotkań, zajęć, treningów ze specjalistami w zakresie podnoszenia kwalifikacji psychospołecznych osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	zwiększenie zaradności życiowej osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • środki zewnętrzne, • budżet jednostek samorządu terytorialnego

b) działania na rzecz wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, • organizacje pozarządowe, • placówki oświatowe 	działania ciągłe	dostosowanie form pomocy do potrzeb dziecka	<ul style="list-style-type: none"> • budżet Powiatu, • środki zewnętrzne

c) dofinansowywanie zadań ustawowych z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • gminne ośrodki pomocy społecznej 	działania ciągłe	poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet jednostek samorządu terytorialnego

2.2. Cele szczegółowe z zakresu rehabilitacji zawodowej i praw osób niepełnosprawnych:

1) Przeciwdziałanie marginalizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania:

a) wspieranie i rozszerzenie działalności warsztatów terapii zajęciowej

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	przygotowanie osób niepełnosprawnych do funkcjonowania na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • budżet Powiatu

b) współpraca z organizacjami aktywizującymi zawodowo osoby niepełnosprawne

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • Warsztat Terapii Zajęciowej, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • zacieśnienie współpracy, • aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • Fundusz Pracy, • budżet Powiatu, • środki zewnętrzne

c) podnoszenie kwalifikacji zawodowych osób niepełnosprawnych poprzez dofinansowanie kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu 	czas trwania programu „Aktywny samorząd”	podniesienie poziomu wykształcenia przez osoby niepełnosprawne	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

d) podnoszenie kwalifikacji osób niepełnosprawnych poprzez udział w kursach zawodowych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe 	działania ciągłe	wzrost aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • Fundusz Pracy, • środki zewnętrzne

e) wspieranie przedsiębiorczości osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum 	działania ciągłe	poprawa funkcjonowania	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz

Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, <ul style="list-style-type: none"> • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe 		na rynku pracy oraz jakości życia osób niepełnosprawnych	Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, <ul style="list-style-type: none"> • Fundusz Pracy, • środki zewnętrzne
---	--	--	--

2) Podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

Zadania:

- a) prowadzenie kampanii informacyjnych i promocyjnych w zakresie praw i samozatrudnienia oraz korzyści z zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Realizatorzy	Termin realizacji	Planowane efekty	Środki finansowe
<ul style="list-style-type: none"> • Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, • Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, • organizacje pozarządowe, 	działania ciągłe	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości dotyczącej rynku pracy, • otwarcie się rynku pracy na potrzeby osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, • Fundusz Pracy, • budżet Powiatu, • środki zewnętrzne